

ESKİ DEFTERLERİ KARIŞTIRMAK NEYE YARAR?

24 Temmuz 2022

Yıldırım Koç

Bir süredir Türkiye sosyalist/komünist harekette geçmişte önder kadroların birbirleri hakkındaki eleştirilerini, birbirlerine ilişkin suçlamalarını ve (ne yazık ki bazı durumlarda) hakaretlerini gündeme getiriyorum. Amacım, sıg yaklaşımlardan kurtulmak ve bu tavırların verdiği zararlara dikkatleri çekmek; suçlama ve hakaret yerine, görüş farklılıklarının tartışılmasını savunmak. Türkiye işçi sınıfının ve diğer emekçi sınıf ve tabakaların mevcut düzenle çelişkilerinin iyice arttığı koşullarda, milyonların güvenini ve desteğini sağlamanın daha geniş birlikteliklerden geçtiğini düşünüyorum. Bunun yolu da daha demokratik ve farklılıklar konusunda hoşgörülü olmaktan geçiyor.

Geçen gün bir arkadaşım, bu tavrımı eleştirdi. Eski defterleri karıştırmamanın kimseye bir yarar getirmediğini, bu işleri bırakıp işçi sınıfının tarihi ve güncel sorunlarıyla ilgili yazı yazmamı istedi. Geçmişte olan olmuşmuş, biz geleceğe bakmalıyız.

Ben hâlâ farklı düşünüyorum.

Ülkemizde, bağımsız ve demokratik bir Türkiye ve sınıfsız ve sömürsüz bir dünya isteyen çok sayıda insan var. Ancak sosyalist/komünist hareket o kadar bölünmüş durumda ve her yapı diğerlerine öylesine düşmanca yaklaşıyor ki, bu insanların bir bölümü bunların hepsinden uzak durmayı tercih ediyor. Bu nedenle zayıflayan siyasi yapılar da, milyonların güvenini ve desteğini kazanamıyor. Daha önce de yazdım. Her siyasal yapı, doğruyu tek başına kendisinin temsil ettiğine inanıyor ve bunu ifade ediyor. Çeşitli konulardaki farklılıklar, demokratik bir işleyişi olan bir siyasal örgüt içindeki zenginlik olarak kabul edilmiyor; tasfiyecilik ve bölünme eğilimi öne çıkıyor. Yıllarca Türkiye’de sosyalist/komünist hareketlerin bir dökümünü yapmaya çalıştım. Artık bıraktım. İzlemeyi ancak devletin istihbarat örgütü başarabilir. “Dünyada bu bölünmüşlüğün başka örneği yok” gibi saçmalık yapmayacağım; ancak bildiğim bazı ülkelerle karşılaştırdığımda, bizdeki durumun başka örneğinin bulunmadığını sanıyorum.

Bence bu bölünmüşlüğün en önemli nedeni, Cumhuriyet’in ilk yıllarından beri Türkiye Komünist Partisi içindeki kavgalar. Bunların bazı örneklerini önümüzdeki günlerde de ele alacağım. Bu davranış biçiminin de özellikle 1922 yılından itibaren Sovyetler Birliği Komünist Partisi’nden etkilendiğini düşünüyorum. 1920’li ve 1930’lu yılların mirası, daha sonraki dönemlerde de hem TKP içinde, hem de TKP dışındaki siyasal örgütlenmelerde daha da çarpıtılarak ve pekiştirilerek sürdürüldü.

Bu kötü mirastan kurtulmadan, bağımsız ve demokratik bir Türkiye ve sınıfsız ve sömürsüz bir dünya mücadelesinde başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm emekçi sınıf ve tabakaların güvenini ve desteğini kazanmak mümkün değildir. Stalin döneminin Sovyetler Birliği Komünist Partisi modelini uygulamaya çalışanların geniş kitlelerin güvenini ve desteğini sağlayabilmesi bir hayaldir. Sekiz - on bin kadroluk siyasi yapıların da düzen değişikliği için yeterli olmadığını 1975-1980 döneminde yaşadık. Bu yıllarda Devrimci Yol, Türkiye Komünist Partisi, Halkın Kurtuluşu, Kurtuluş gibi örgütler onbinler ve bazen hatta yüzbinlerin katıldığı mitingler örgütleyebiliyorlardı. Ancak bu bile yetmedi. Günümüzde birkaç bin kişilik siyasi yapılar oluşturan ve sekiz on bin kişilik mitingler düzenleyebilenlerin güçlerini abartmamasında büyük yarar vardır. Bölünmeler nedeniyle siyasal mücadeleden uzak duran sosyalistleri örgütleyebilmek ve böylece düzen karşıtı eğilimleri güçlenen milyonların güvenini ve desteğini sağlayabilmek için, siyasal yapıların çok daha demokratik ve hoşgörülü olması ve adam ve örgüt kullanma mantığından vazgeçmesi gerekiyor.

Bu konuda benzer düşünen bir kişi, ölüncüye kadar uzun yıllar TKP üyeliğini sürdürmüş ve artık hayatta olmayan Dr.Hayk Açıkgöz. Hayk Açıkgöz 1918 yılında doğmuş. Anılarını yazmayı 13 Nisan 1985 tarihinde bitirmiş. 29 Aralık 2001 tarihinde de vefat etmiş. Anıları, **Anadolulu Bir Ermeni Komünistin Anıları** adıyla 2006 yılında yayımlandı (Belge Yayınları, İstanbul). Hayk Açıkgöz, TKP’nin özellikle bazı yöneticilerini eleştirdikten sonra şöyle yazıyor:

“Bu sözlerim yanlış anlaşılmasın. Ben gizli TKP’yi karalamak istemiyorum. Böyle bir şey isteyemem de çünkü o teşkilatın hâlâ bir üyesiyim ve üyesi olmakla da iftihar ederim. Ama bu gözlerimizi

hatalarımızı görmemek için kapamamızı gerektirmez. Tam tersine, hâlâ TKP'ye karşı ağır ithamların ve işkencenin sürdürüldüğü bir memlekette gözlerimizi dört açmaya, hatalarımızı görmeye, onların sebeplerini incelemeye, onlardan ders çıkarmaya mecburuz. Çünkü hataları düzeltme her şeyden evvel onları, görmek, bilmek, sebeplerini incelemekle başlar." (Açıkgöz,2006;232)

"Benim memleket dışına çıkmış diğer komünistlerin ileriki hayatlarının ve de memleket dışındaki komünist hareketlerin daha iyi anlaşılabilmesi için bazı hakikatleri açıklamam gerekiyor. Biliyorum, bu açıklamalarım birçokları tarafından dedikodu sayılacaktır. Bence hakikat olan ve de yeri gelince bilinmesi gereken şeylerin söylenmesi dedikodu değildir. Ve öyle bir devreye geldik ki, hareketin yeniden sağlam temeller üzerine oturtulabilmesi ve gelecekte krizsiz gelişebilmesi için, eski hatalarımızın ortaya konulması, bilinmesi, bunlardan ders alınması gerekiyor. İşte inandığım böyle bir görüş beni geçmişteki olaylara kritik bir gözle bakmaya zorluyor. Bence böyle bir hareket davayı zayıflatmaz. Düşmanın bize saldırması için eline bazı ipuçları verse de faydası zararından fazladır kanaatindeyim. Tabii ki gönül isterdi ki partinin bir kongresi olsun, buraya eski yoldaşlar da çağrılınsın ve bu konular orada tartışılınsın. Şimdi burada bu konuda her şeyi konuşmak istemiyorum. Bunları Türkiye dışındaki hayatımı yazarken çok geniş olarak ele alacağım. Ben burada yalnız, yukarda da belirttiğim gibi, hayatımın Türkiye devresinde geçen ve sonraki devrelere ışık verecek, o devrenin anlaşılmasını kolaylaştıracak olayları açıklayacağım. Bu söyleyeceklerim objektif olaylar olduğundan bana ait bir sır değil, bütün eski komünistlerin bildikleri şeylerdir. Ancak bu devrin insanların çoğu ölmüşlerdir. Ölmeden hayatlarını, bu arada eski ihanetleri yazıp yazmadıkları, bizim dış memleketlerde geçirdiğimiz hayat hakkında bilgileri olup olmadığını bilmiyorum." (Açıkgöz,2006;237)

"Evet, bizim partimiz hakkında konuşurken tabii ki şahıslar üzerinde durmaya mecburuz. Öyle bir devrede yaşıyoruz ki, kara sürülmeyen önder kalmadı partimizde. Altmış dört senelik partiyiz diye övünüyoruz, ama bu altmış dört senelik parti içinde önder kadrodan alınmış kara sürülmemiş tek bir yoldaş bulamazsınız. Hakikatler böyle değildir, olamaz da. Biz komünistler insanlık üstü, üstün insan varlığına inanmıyoruz. Eski ve yeni önderler (tabii ki içinde yaşadıkları zaman, o zamanın şartları ve imkanları göz önüne alınırsa) çok iyi şeyler de yapmışlardır, hata da. (...) Mühim olan, mümkün mertebe az hata yapmak, düzeltilmesi imkansız, büyük, köklü bir hata yapmamak, bilhassa da yapılan bir hatayı bir an evvel görebilmek ve hemen düzeltme yoluna gidebilmektir. (...) Eski namuslu yoldaşları korumak, onların alınlarına haksızca sürülen karaları temizlemek bizim nesle düştüğü gibi, işleri güçleri namuslu yoldaşları karalamak, bu yolla sivrilme isteyen ve de sivrilen kariyeristleri de açıklamak gene bizim nesle düşer. (...) Birçoklarının dediği gibi eski hesapları kapatmak yolu, doğru yol değildir bizim gibi 64 senelik partinin bütün önderleri karalanan partide. Ve de yalnız önderler değil, en aktif, en kafası işleyen yoldaşlar da karalanarak ekarte edilen, onların şerefleri ile oynayıp hareketten uzaklaşmalarına sebep olunan, bu sebeplerle de Afrika partilerinden de geri kalmış (Marksist bilgi, günün taktik ve stratejileri bakımından) bir partide doğru değildir eski hesapları kapatmak. Hiç olmazsa geleceğin mesul önderlerinin bu kara geçmişi bilmeleri gerekir.

"Yüksek mevkilere 'evet efendimci' yollarla erişmiş yoldaşlar gördüm. Yalnız görmekle kalmadım, bir zaman için beraber çalışmaya mecbur kaldım bunlarla, sonra da hiçbir sebep gösterilmeden benim neslimin birçok namuslu komünistleri gibi bir yana itildim, ekarte edildim. (...) Kimi tutacaksın? Aptalları, kabiliyetsiz, evet efendimci, köpek ruhlu, kazara partiye girmiş insanları (maalesef onlara yoldaş diyemiyorum) keçiler içinde Abdurrahman Çelebi olmak için. (...) Yeri gelince tabii ki bu şahısların yaptıkları bütün edepsizlikleri delillerle anlatacağım. Bence bu tipler komünist değillerdir. Onlar komünizmin parazitleridir. Peki nasıl bu mevkilere gelmişler? Yalanla, dolanla. O mevkiye gelene kadar hakiki çehrelerini saklayarak. Daha fenası yüksek mevkidekilere veya onlardan birine dalkavukluk ederek, hatta parti içinde o birinin casusu olarak çalışarak." (Açıkgöz,2006;476-477)

"Bu durumdaki bir partide üye olarak kalmada bir mana var mı? Bana göre var. İnsanlar gider, parti kalır. Bu sebeple de ben bu kadar sene sustum, her şeyi içime attım, beni de Partiden kovmalarına fırsat vermemek için. Bugün bu satırları yazabilmeme sebep bu iki madrabazın ölmüş olmaları, yerlerini batıdan getirdikleri gençlerin almış olmasıdır." (Açıkgöz,2006;615)

Hayk Açıkgöz'ün "iki madrabaz" dediği kişiler Aram Pehlivanyan (Ahmet Saydam) ve İsmail Bilen'dir (Laz İsmail, İ.Bilen, S.Üstünel, Marat).